

Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen

DATO 9. juli 2015

JOURNAL NR.

RA-2015-1211-0017

REDE ANFØRT VED SVARBEHANDLEREN

SAGSBEHANDLER: TCH

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 72 68 90 00
FAX 72 68 90 04

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2014

Jeg sender herved Rigsadvokatens årlige redegørelse om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger. Elektroniske udtræk fra Rigsadvokatens ledelsesinformationsværktøj, QlikView, danner på samme måde som i min tilsvarende redegørelse af 26. januar 2015 grundlag for redegørelsen. Redegørelsen indeholder data for langvarige varetægtsfængslinger (dvs. varetægtsfængslinger, der varer mere end 3 måneder inden dom i 1. instans) i 2014. Data for 2013 er medtaget som sammenligningsgrundlag.

Af redegørelsen fremgår bl.a. følgende:

- Antallet af varetægtsfængslinger i 2014 er faldet med 10,2 pct. i forhold til antallet af varetægtsfængslinger i 2013.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger i 2014 er faldet med 7 pct. i forhold til antallet af langvarige varetægtsfængslinger i 2013.
- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger var 5,9 måneder i 2014 mod 6,1 måneder i 2013. Den gennemsnitlige varighed er dermed faldet med 0,2 måneder.

Jeg skal i forbindelse med ovenstående generelt bemærke, at udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger i væsentlig grad vil kunne bero på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet, og

en stigning eller et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra et år til et andet kan derfor ikke vurderes isoleret og vil ikke i sig selv være udtryk for en ændret anvendelse af varetægtsfængsling. Således vil f.eks. en stigning eller et fald på de sagsområder, hvor varetægtsfængsling anvendes, og hvor efterforskningen ofte kan nødvendiggøre en længerevarende brug af varetægtsfængsling, naturligt kunne indebære en tilsvarende udvikling i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende vil prioritering af en særlig politimæssig indsats på bestemte sagsområder, f.eks. over for grovere bandekriminalitet (vold/drab mv.), naturligt kunne påvirke udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger.

RIGSADVOKATEN

Et løbende fokus på og tilsyn med varetægtsfængslingers varighed vil dog under alle omstændigheder kunne medvirke til at sikre, at efterforskningen i den enkelte sag løbende tilrettelægges og fremmes med henblik på at begrænse varetægtsfængslingens længde, således at anvendelsen af varetægtsfængsling ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

SIDE 2

Der henvises i den forbindelse til pkt. 4 nedenfor om de initiativer, der er iværksat med henblik på at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger.

1. Datagrundlag og opgørelsesmetode mv.

1.1. Datagrundlag

Denne redegørelse om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2014 er som nævnt – ligesom min seneste redegørelse af 26. januar 2015 – baseret på udtræk af statistiske oplysninger fra Rigsadvokatens ledelsesinformationsværktøj, QlikView. Som omtalt i min redegørelse af 19. juni 2013 var oplysningerne om langvarige varetægtsfængslinger tidligere (dvs. til og med 2010) baseret på en manuel indberetningsordning.

Som led i at forenkle og afskaffe den manuelle indberetningsordning blev der i 2013 udviklet en ny applikation i anklagemyndighedens ledelsesinformationsværktøj, QlikView, som indebar, at opgørelsen af varetægtsfængslinger nu kan baseres på udtræk direkte fra et centralt elektronisk datagrundlag i Politiets Sagsbehandlingssystem, POLSAS.

Dette elektroniske datagrundlag erstattede i 2013 den tidligere manuelle indberetning af langvarige varetægtsfængslinger. Applikationen er således fortsat forholdsvis ny i anklagemyndighedens ledelsesinformationsværktøj, og mulighederne for at forbedre og eventuelt udbygge datagrundlaget med hensyn til varetægtsfængslinger indgår i den løbende udvikling af databehandlingen hos Rigsadvokaten, herunder i samarbejde med Rigspolitiet.

1.2. Opgørelsesmetode, særlige forhold og ændringer mv.

Særlige forhold med hensyn til opgørelsesmetode og afgrænsning af datagrundlaget i de enkelte tabeller i bilaget er angivet i noter til tabellerne.

For så vidt angår afgrænsning og periodisering af datagrundlaget sammenholdt med redegørelser om langvarige varetægtsfængslinger før 2011, der som nævnt var baseret på den manuelle indberetningsordning, henvises til min redegørelse af 19. juni 2013 om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger.

RIGSADVOKATEN

Datapålidelighed mv.

SIDE 3

Da opgørelsen er baseret på dataudtræk fra politiets centrale sagsbehandlingssystem, vil data være dynamiske, og efterfølgende opdateringer i systemet vil således kunne have betydning for opgørelsen, herunder opgørelser for tidligere år. Eksempelvis er opgørelserne for 2013, som indgår i nærværende redegørelse, justeret med korrektioner i forhold til opgørelserne i redegørelsen af 26. januar 2015. Disse senere korrektioner kan f.eks. skyldes rettelse af indtastningsfejl, indtastning af senere kommende eller evt. forsinkede opdateringer eller justering af dataudtræk til QlikView.

Erfaringen fra de senere års udvikling af applikationer i anklagemyndighedens ledelsesinformationsværktøj, QlikView, der alle er baseret på udtræk af data fra POLSAS, viser, at der er en vis datausikkerhed som følge af politikredsens manglende eller urigtige registrering af oplysninger i systemet og som følge af manglende præcision i de definitioner/koder, der fastlægger, hvilke data der udtrækkes fra POLSAS til den enkelte applikation i QlikView. Rigsadvokaten arbejder sammen med Rigspolitiet og politikredsene løbende på at sikre datapålideligheden i POLSAS, på at korrigere manglende eller urigtige data og på at præcisere dataudtræk til QlikView.

Opgørelsen af langvarige varetægtsfængslinger i nærværende redegørelse må således læses med det nævnte forbehold.

2. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2014

Bilaget til denne redegørelse indeholder tabeller med nærmere data om antallet, andelen og varigheden mv. af langvarige varetægtsfængslinger i 2014. Med henblik på sammenligning er tillige medtaget data vedrørende 2013.

Udviklingen i det samlede antal varetægtsfængslinger, i antallet af langvarige varetægtsfængslinger og i varigheden heraf er sammenfattet i skemaet nedenfor.

År	Samlet antal varetægtsfængslinger	Antal langvarige varetægtsfængslinger	Andel langvarige varetægtsfængslinger	Gennemsnitlig varighed af langvarige varetægtsfængslinger
2013	5.574	1.489	26,7 %	6,1
2014	5.006	1.385	27,7 %	5,9

Som det fremgår af skemaet, har der fra 2013 til 2014 været et fald i det samlede antal varetægtsfængslinger på 10,2 pct. (fra 5.574 til 5.006). Heraf har der været et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger på 7 pct. (fra 1.489 til 1.385), mens andelen af de varetægtsfængslinger, der bliver langvarige, udgør 1 procentpoint mere af de samlede antal varetægtsfængslinger i 2014 end i 2013. Den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger er faldet med 0,2 måneder. Der henvises i øvrigt til tabel 1 i bilaget, hvor antal, andel og varighed af langvarige varetægtsfængslinger er angivet for hver enkelt af de 12 politikredse for henholdsvis 2013 og 2014.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

Som det er anført i tidligere års redegørelser, varierer antallet af langvarige varetægtsfængslinger og deres andel af samtlige varetægtsfængslinger ganske betydeligt fra politikreds til politikreds og over tid i den enkelte kreds. Dette indikerer bl.a., at fordelingen af de mere komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn tidsmæssigt og geografisk.

Der har fra 2013 til 2014 været et fald på 18 pct. (fra 344 til 282) i antallet af personer under 18 år, der har været varetægtsfængslet. Andelen af varetægtsfængslinger, der bliver langvarige, er faldet med 2,4 pct. (fra 84 til 82) og udgør således 4,7 procentpoint mere af de samlede antal varetægtsfængslinger i 2014 end i 2013. Udviklingen er sammenfattet i skemaet nedenfor. I øvrigt henvises til tabel 2 i bilaget, hvor antal, andel og varighed af langvarige varetægtsfængslinger er angivet fordelt på aldersgrupper for henholdsvis 2013 og 2014.

År	Samlet antal varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Antal langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Andel langvarige varetægtsfængslinger
2013	344	84	24,4 %
2014	282	82	29,1 %

Tabel 3 og 4 i bilaget indeholder nærmere oplysninger om antallet og varigheden af varetægtsfængslinger fordelt på de enkelte sagsområder. Det fremgår bl.a. heraf, at det generelt er inden for sagsområderne drab mv., sædelighed, færdselsloven (navnlig sager, hvor der er tale om uagtsomt manddrab og personskade i forbindelse med færdselsuheld) og røveri, at andelen af varetægtsfængslinger, der bliver langvarige, er størst. Det fremgår endvidere, at den gennemsnitlige varighed af de langvarige

varetægtsfængslinger er højest inden for sagsområderne drab mv., narkotika og smugling samt øvrig straffelov, herunder brugstyveri.

Af tabel 3 og 4 ses, at der i forhold til 2013 er sket et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger på samtlige sagsområder med undtagelse af navnlig indbrud samt narkotika og smugling.

Af tabel 4 fremgår desuden, at antallet af langvarige varetægtsfængslinger, der udstrækkes ud over 1 år, er faldet fra 97 i 2013 til 59 i 2014.

I tabel 5 er angivet oplysninger om antallet og varigheden af varetægtsfængslinger fordelt efter antallet af strafbare forhold på vedkommende arrestant. Som det fremgår, er andelen af langvarige varetægtsfængslinger højest, hvor antallet af strafbare forhold er flest på den enkelte arrestant. I 2014 var den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger længst i arrestantsager, der omfattede ét, fire eller flere forhold.

I tabel 6 er angivet, hvilke typer af strafferetlige afgørelser sager med langvarige varetægtsfængslinger er afsluttet med. Der er i 2014 sket domfældelse i 98,5 pct. af sagerne. De pågældende sager er helt overvejende (83,1 pct.) afgjort med ubetinget fængselsstraf, mens de øvrige sager, hvor der er sket domfældelse, for langt størstedelens vedkommende er afgjort med foranstaltningsdomme efter straffelovens §§ 68-70 (psykisk syge m.v.) eller med kombinationsdomme med delvis betinget/ubetinget fængselsstraf.

3. Særligt om varetægtsfængslingers længde i forhold til tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a

Der er i retsplejelovens § 768 a fastsat frister for varetægtsfængslingers varighed. Det følger således af § 768 a, stk. 1, at varetægtsfængsling ikke – medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder – må overstige et tidsrum på 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Er arrestanten under 18 år, er fristerne for varetægtsfængsling henholdsvis 4 måneder og 8 måneder og kan kun fraviges, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. § 768 a, stk. 2.

I tabel 7 og 8 i bilaget er angivet antallet af langvarige varetægtsfængslinger, der strækker sig ud over de tidsgrænser, der er omtalt i retsplejelovens § 768 a, og opdelt afhængig af strafferammen for de strafbare forhold, som den pågældende sag omhandler, og afhængig af arrestantens alder (over eller under 18 år). Udviklingen er sammenfattet i skemaet nedenfor.

Antal personer varetægtsfængslet ud over de almindelige tidsgrænser	Personer på 18 år og derover	Personer under 18 år	I alt
2013	151	14	165
2014	128	10	138

Som det fremgår, har der fra 2013 til 2014 været et fald på 16,4 pct. (fra 165 til 138) i de særligt langvarige varetægtsfængslinger, der strækker sig ud over retsplejelovens almindelige tidsgrænser.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

I forbindelse med statsadvokaternes årlige indberetning om kvalitet og legalitet i politikredsens straffesagsbehandling har Rigsadvokaten modtaget orientering om baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen i de sager, hvor politikredsene – forud for at der fremsættes begæring om fortsat fængsling ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a – skal forelægge spørgsmålet om fængslingens opretholdelse for statsadvokaten.

Blandt de forhold, som statsadvokaterne har peget på som årsager til, at varetægtsfængslinger må udstrækkes ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, er navnlig elementer knyttet til den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom gennemførelsen af bl.a. mentalundersøgelse og forelæggelse for Retslægerådet, gennemførelse af internationale efterforskningsskridt, berammelsestider ved domstolene og forsvarernes forhold er angivet som forhold, der har haft betydning.

4. Initiativer med henblik på at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger

Som der nærmere er redegjort for i mine redegørelser af 19. juni 2013 og 26. januar 2015, har politiet og anklagemyndigheden gennem de senere år arbejdet målrettet med at reducere omfanget af varetægtsfængsling. I 2012 iværksatte Rigsadvokaten således en række initiativer med henblik på, at omfanget af varetægtsfængsling generelt kan begrænses ved at sikre, at både langvarige og korterevarende varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Der blev i den forbindelse gennemført et lean-projekt, som udmøntede sig i et nyt styringskoncept for efterforskning under varetægtsfængsling. Konceptet blev udrullet i alle politikredse i løbet af 2013 og 2014.

På baggrund af en høring i efteråret 2014 om kredsens erfaringer med styringskonceptet bad jeg i december 2014 samtlige politikredse om i begyndelsen af 2015 på ny at vurdere implementeringen og anvendelsen af konceptet, ligesom jeg

understregede, at det er afgørende, at alle kredse har stort fokus på anvendelsen af styringskonceptet og på, at det anvendes i den tiltænkte fulde udstrækning.

Rigsadvokaten følger således nøje arbejdet med styringskonceptet i politikredsene og følger løbende op i forhold til anvendelsen og effekten af konceptet. Som oplyst i min redegørelse af 26. januar 2015 vil jeg medio 2015 foretage en fornyet høring om kredsenes anvendelse af styringskonceptet.

Som anført i redegørelsen af 26. januar 2015 udviklede og implementerede Rigsadvokaten i 2013 sammen med statsadvokaterne et nyt koncept for statsadvokaternes tilsyn med politikredsenes anvendelse af varetægtsfængslinger. Konceptet indebærer navnlig, at statsadvokaterne via QlikView regelmæssigt og i forbindelse med statsadvokaternes tilsynsbesøg mv. i de enkelte kredse følger op på status i kredsen og drøfter udviklingen både i relation til varetægtsfængslingernes antal og varighed, baggrunden herfor og i relation til de iværksatte tiltag for at begrænse omfanget. Statsadvokaten vurderer desuden regionale forskelle i antallet og andelen af langvarige varetægtsfængslinger og sikrer, at alle de nævnte temaer for tilsynet beskrives i årsrapporten til Rigsadvokaten. I relation til de særligt langvarige varetægtsfængslinger, der overskrider retsplejelovens frister, følger statsadvokaterne op på, at de enkelte politikredse forelægger samtlige sager, jf. også ovenfor under pkt. 3, ligesom statsadvokaterne bl.a. sikrer, at der i årsrapporten til Rigsadvokaten er en redegørelse for de pågældende sager med en beskrivelse af baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen.

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

Anvendelsen af styringskonceptet for varetægtsfængsling og konceptet for statsadvokaternes tilsyn med varetægtsfængslinger drøftes endvidere løbende på møder i anklagemyndighedens Forum for Kvalitet og Udvikling.

Med venlig hilsen

Ole Hasselgaard